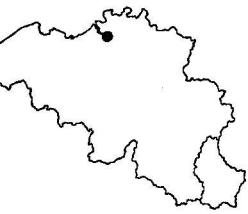

ZEEHONDEN VERKENNEN DE SCHELDEDELTA

Dirk Criel

Van tijd tot tijd wordt een zeehond waargenomen, diep in het binnenland, zowel in Nederland als in Vlaanderen. Vaak wordt dan van alles ondernomen om het afgedwaalde dier te 'redden'. Maar doen we daar wel goed aan? Werkt het juist niet averechts? Gaat het niet om een natuurlijk proces, waarbij zeehonden gebieden verkennen op zoek naar uitbreiding van hun leefgebied?

"Zeer recent nog werd (vergeefs) uren jacht gemaakt op een jonge zeehond in de stadgrachten van Zwolle, volgens het Utrechts Nieuwsblad"

Op sommige plaatsen langsheen de Nederlandse kust kunnen gewone en grijze zeehonden gevonden worden. België daarentegen kent enkel de gewone zeehond, doch sporadisch belanden ook grijze zeehonden in Vlaanderen aan land, vermoedelijk afkomstig van de Engelse kusten. De gewone zeehonden die tot het begin van deze eeuw regelmatig langs de kust gevonden werden, behoorden vermoedelijk tot de populatie die in het Zeeuwse Deltagebied, vooral de Westerschelde, haar leefgebied had. Tot in de jaren vijftig verbleven kleine aantallen gewone zeehonden in de omgeving van Oostduinkerke en werden zelfs dieren tot in de omgeving van Antwerpen gevonden. Na 1960 liepen de aantallen gestaag achteruit en uiteindelijk kwam de soort niet meer tot voortplanting. Niettemin worden gewo-

ne zeehonden nog regelmatig waargenomen en verblijven gemiddeld 12 tot 15 exemplaren gedurende korte of langere tijd langs de Belgische kust. Sedert 1990 gaat het aantal weer omhoog. Een jaarlijkse piek van augustus tot begin september wordt veroorzaakt door rondzwervende jongen.

Zeehonden, moet dat nou?

Af en toe worden ook in de Vlaamse binnenwateren die uitmonden in de Scheldedelta, zeehonden gesignaleerd. Meestal zwemmen de dieren vanuit de Noordzee de Westerschelde op en geraken zo vaak een heel eind de rivier op. Dit was eind augustus 1995, net als het jaar ervoor, het geval met een grijze zeehond. Uiteindelijk kwam het dier in de Nete terecht, waar het nabij Lier halt hield. Zodra het hoogzwangere dier werd gesignaleerd werden tal van pogingen ondernomen om de afgedwaalde zeehond te vangen, maar steeds weer

was zij de vangers te slim af. Na een week baantjes te hebben gezwommen in de rivier kon de zeehond met de hulp van het Natuurhulpcentrum Opglabbeek door de brandweer van Heist-op-den-Berg worden gevangen (Vandewalle, 1995). Tegelijk werd ook op de Schelde, zowel ter hoogte van Schellebelle als te Sint-Amands, een gewone zeehond als dwaalgast gesignaleerd, wellicht twee waarnemingen van hetzelfde individu. Opnieuw werden alle zeilen bijgezet om ook dit dier te vangen. Op verzoek van een aantal natuurbeschermers en zoogdierspecialisten werden ditmaal door tussenkomst van de bevoegde overheidsadministratie (AMINAL) geen verdere pogingen ondernomen om de zeehonden te vangen.

Ontdekkingstocht

Allerhande vermoedens worden geuit over hoe de dieren in de rivier terecht kwamen. Voor de ene zijn ze een opvallend schip gevolgd, voor een andere zijn ze met het getij of bij stormweer de rivier opgezwommen. In werkelijkheid gaat het om rondtrekkende of migrerende dieren, die op zoek zijn naar een vaste stek. Het voorkomen van zeehonden in de Schelderivieren is niet zo ongewoon als men laat uitschijnen. In het verleden, toen zich in de Scheldedelta nog meer zeehonden ophielden, gebeurde het vaker dat zeehonden stroomopwaarts trokken en daar een tijdlang verbleven (Van Gompel, 1992). De weg terug vonden ze doorgaans vanzelf. Toen de zeehond zo goed als volledig uit het deltagebied verdween en de kwaliteit van het Scheldewater danig terugliep, manifesteerden zulke uitstapjes zich steeds minder. Nu de leefomstandigheden enigszins verbeteren, vergroot de kans dat zich opnieuw zeehonden gaan vertonen.

Van grijze zeehonden is bekend dat exemplaren, doorgaans afkomstig van de Engelse kusten, vaker het Vlaams-Nederlandse kustgebied bezoeken. Het hernieuwd waarnemen van zeehonden langs onze kusten en in onze rivieren is dus niet zo'n uitzonderlijk fenomeen, ook al blijft het geen alledaagse gebeurtenis.

Rustig afwachten

Het heftische gedoe rondom de gesignaleerde dieren roept een aantal vraagtekens op. Zo stelt men zich de vraag naar de noodzaak om de dieren te van-

gen en naar de Nederlandse zeehonden-crèche van Pieterburen over te brengen. Dit gaat gepaard met heel wat werk en kosten, die doorgaans beter voor andere doeleinden kunnen worden aangewend. Doch afgezien daarvan is het vooral de verstoring van de dieren die de meeste bezwaren opwerpt. Vaak onderwerpt men het dier, dat zich toch al enigszins in een uitzonderlijke situatie bevindt vermits het een nieuw domein verkent, aan een uitputtingsslag en wordt het onnodig opgejaagd. Wanneer zich dit herhaalt, verzwakt het dier verder en geraakt pas echt in moeilijkheden. Men is zich niet bewust van het feit dat de gesignaleerde dieren mogelijk de voorlopers zijn van een populatie-uitbreiding en een mogelijke hervestiging van de soort in de Scheldedelta voorbereiden. Door de dieren weg te vangen wordt het natuurlijk migratieproces tegengewerkt, zoniet verhinderd. Eerder dan jacht te gaan maken, zou men er op moeten toezien dat nieuwsgierigen het dier niet onnodig verstoren.

Wettelijke regeling

De gewone en de grijze zeehond zijn in Vlaanderen en Nederland wettelijk beschermd. De bescherming houdt ondermeer in dat ze niet onnodig mogen worden verstoord. Er wordt daarom sterk op aangedrongen om interventies, die erop gericht zijn de dieren weg te vangen, na te laten en hooguit te laten plaatsvinden wanneer het dier te sterk verzwakt of verwond is of wanneer de gezondheid van het dier op andere wijze in het gedrang komt. Door waarnemingen door te geven aan een centraal meldpunt, kan de toestand van zo'n dier door mensen met kennis van zaken worden beoordeeld, waarna oordeelkundig over de te nemen maatregel kan worden beslist. Mogelijk kan dit voorstel opgenomen worden in het wetsvoorstel dat momenteel in de maak is rond aanspoelingen van zeezoogdieren. ↗

Literatuur

- Vandewalle, J., 1995. Grijze zeehond in de Grote Nete. Zoogdier 6(4):35.
 Van Gompel, J., 1992. Zeehonden langs de Belgische kust. Zoogdier 3(3):9-14.